

COGNITIVE AND GAME FORMS IN ORIENTEERING IN THE SURROUNDING WORLD

Abstract: In preschool age there are changes in the development of attention. At this age a cognitive attitude towards the world is formed. The skill of memorization is improved. Knowledge and actions are reproduced, thanks to which it is possible to solve tasks independently in „child – environment“. Children are introduced to the world of objects, objects, phenomena through experiments and practical activities. Cognitive and playful forms in pedagogical situations enhance the effect of perception of new knowledge and application of acquired knowledge. In the present work is described an author's pedagogical situation realized in real conditions. It describes cognitive and game forms.

Author information:

Viktoriya Kovchazova

PhD

Department of

Preschool and Primary School Education

Faculty of Education

Konstantin Preslavsky – University of Shumen

✉ v.kovchazova@shu.bg

🌐 Bulgaria

Keywords:

preschool age, game forms, cognitive forms, experiments

Детската градина е първата образователна институция, която формира детската личност със специфичната ѝ уникалност, с която ще се включи в социалното обкръжение. Като постъпва в детска градина детето се подготвя за глобалните задачи на обществото в достъпна за него форма.

„Първите впечатления за действителността детето получава чрез усещанията си. Заедно с възприятията те са в основата на непосредственото познание и нагледно-образното мислене“ (Конакчиева 2010).

През предучилищния период детето започва своето интензивно познавателно развитие. Оpoznavането на света провокира детското въображение и нарастват възможностите за включването на детето в игрово-познавателни ситуации. Разширяването на функциите на игрите с правила развиват познавателната активност и съдействат цялостното формиране на детската личност. В тази възраст целесъобразно се включват проблемни ситуации, елементарни опити, развиващи игри, моделиране. „Удачно е прилагането на различни похвати, чрез които се постига насочване на вниманието към нови и необичайни признаци на обекти, изказване на догадки, насочване към експериментиране“ (Конакчиева 2010).

В предложения авторски план-конспект са описани и реализирани познавателни и игрови форми, които решават редица образователни и възпитателни задачи в образователно направление *Околен свят*. Разработената ситуация дава възможност на детето да приложи наученото за природния и социалния свят и да изпита емоционална удовлетвореност от индивидуалните си постижения.

Игрово-познавателната ситуация цели:

- придобиване на опит за съвместна дейност и сътрудничество;
- създаване на условия за изпробване и изразяване на познавателни стратегии;

- подпомагане процесите на структуриране на представите за предмети, обекти и явления от средата (Гюров 2002).

Педагогическата ситуация е разработена и реализирана от д-р Виктория Ковчазова.

План-конспект на педагогическа ситуация за трета възрастова група

Образователно направление: Околен свят

Ядро: Социална и здравословна среда

Тема: „Вълшебства в кухнята на мама“

Образователни задачи:

1. Развитие на познавателно-изследователската дейност на децата в ситуации по експериментиране – наблюдения върху взаимодействието между различни вещества, които откриваме в кухнята.
2. Овладяване на умения за безопасно провеждане на елементарни опити.
3. Развитие на представите за различни категории хранителни продукти – подправки и основни храни.

У: Деца, преди малко пред детската градина издигнахме знамето на Шумен. Утре е Денят на Шумен, градът, в който сме родени и в който е нашия дом. В родния дом ние живеем заедно с нашето семейство и се чувстваме безкрайно щастливи. Сега ще ви покажа една снимка. (Учителят показва снимка на своя дом на мултимедия). Познайте какво съм снимала? Изчаква се децата да изкажат различни предположения – развиване на диалогична реч у децата. Поставя се задача на дете да го опише с няколко изречения – развитие на монологична реч. Моят дом се намира в град Шумен. В кой град се намира нашата детска градина? А вашите домове? А знаете ли коя е моята любима стая в моя дом? За да разберете коя е тя трябва да съберем частите на този пъзел.

(Децата подреждат на магнитна дъска картонен пъзел с изображение на кухня).

У: Познахте ли коя е моята любима стая? Да, това е кухнята. Децата, знам, че обичате да гледате мама как готви и разбира се много ѝ помагате. Когато мама готви използва различни продукти. Предлагам сега да изиграем играта „С какво мама готви?“, за да открием кои са те.

Цел на играта: Разпознаване на хранителни продукти, подправки

Игрова задача: Да приготвим вкусна храна.

Познавателни задачи: Развитие на уменията на децата за класификация (разделяне на обекти спрямо тяхното предназначение).

Материали: няма

Организация на играта: Правилата на играта са свързани с назоваване на различни продукти, които се използват в кухнята. Децата са прави. За да покажат дали назованото от учителя е продукт, който използваме в кухнята, те трябва да клекнат. Ако назованото не е продукт се изправят. В бърз темп се назовават различни продукти например: домати, ориз, сол, брашно, лалета и т.н. накрая се казва някоя подправка, която се допуска, че децата не познават, за да се направи преход към следващата познавателна задача.

У: В кухнята има много и различни продукти. Сега ще научим интересни неща за тях. Дори ще станем изследователи и ще направим няколко опита с продукти от кухнята на мама. Готови ли сте? Да започваме.

Какво ни е нужно за първия опит ще разберете, след като решите три задачи.
(работа с интерактивна дъска)

1 задача – „Да нахраним котето“ – следвайки само триъгълниците децата свързват котето с купичка мляко

2 задача – „Групиране на сапунени балони“ – групиране по два признака – големина и цвят

3 задача – „Оцветяване на кексчета“ – връзка с направление „Изобразително изкуство“, оцветяване с цвят по желание

У: За първия ни опит, който се казва „Танцуващо мляко“ ще са ни необходими: прясно мляко, течен сапун и боя за сладки. Млякото и сладкарската боя са продукти, които лесно можем да намерим в кухнята. Течният сапун хранителен продукт ли е? Защо откриваме и него в кухнята? Кой ще ми каже? Преди да започнем да готвим, трябва да си измием ръцете, както направихме преди малко. И така вече имаме нужните продукти. Искате ли да станем изследователи и да експериментираме? Да започваме!

Заглавие на експеримента	„Танцуващо мляко“
Цел на експеримента	В практическа ситуация децата да наблюдават взаимодействие между различни вещества.
Задачи на експеримента	<ol style="list-style-type: none"> 1. Развитие на произволни компоненти в дейността на децата и приучаване да спазват правила. 2. Развитие на планиращите функции на дейността и следване на последователността от операции, които указва учителят. 3. Наблюдение върху протичащото взаимодействие между вещества и неговото описание.
Необходими материали	Мляко, течен сапун, сладкарска боя, тавички на всяка маса, капкомери за всяко дете, престилки за децата. На всяка масичка има по четири деца. Всички са участници в експеримента.
Правила за безопасност	Вп 1. Използване от предпазно облекло, почистващи средства.
Етапи на провеждане на експеримента	<p>Описание</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Наливаме внимателно в тавичките прясно мляко, така че то да покрива цялото ѝ дъно. 2. Последователно поставяме по една капка боя от всеки цвят на различни места в тавичката така, че да не се смесват цветовете. Не трябва да бъркаме сместа или да местим тавичката. 3. Добавяме по една капка течен сапун, върху всеки един от цветовете в тавичката и наблюдаваме движението на цветните петна.
Резултати	Децата констатираат, че някои от веществата си взаимодействат, което установяват от движението на цветните петна след поставянето на течния сапун. Когато наблюдаваме промените, трябва да бъдем внимателни, защото когато се смесват вещества може и да бъде опасно.
Допълнителни материали	картинки на необходимите продукти
Източник на информация	https://az-deteto.bg/

У: Защо се получава този интересен танц? Сега ще разберете.

За децата са осигурени тавички с прясно мляко с висока масленост. Децата си потапят ръцете, за да усетят какво е това „да са мазни ръцете“. След това си измиват ръцете само с вода и им се задава въпрос какво усещат, дали са успели да измият добре ръцете и дали те не продължават да са мазни. Повторно си измиват ръцете и със сапун. Обобщават кога ръцете не са мазни.

Деца, с помощта на сапуна ние премахваме мазнината.

В опита, който направихме сапунът иска да измие мазното от млякото. То се опитва да избяга и изглежда, че сякаш танцува. По този начин се получава интересен „цветен танц“.

И така, продължаваме да с експериментите в кухнята на мама.

У: Сега ще потърся продукти за следващия опит. Вижте какво намерих. Подправки – свежи: мента, босилек, джоджен, магданоз, копър, девесил и сухи: червен пипер, дафинов лист, чубрица. Подправките имат разнообразно приложение в кухнята. С тяхната помощ можем да си приготвим вкусни ястия. Можем да използваме свежи подправки, но можем да ги ползваме и в изсушен вид. Сушените подправки са три пъти по-силни от свежите, за това слагаме по-малко от тях.

Подправките могат да се отглеждат навън в градината, но можем да ги отглеждаме и в саксия. Например ако отглеждаме босилек в саксия ще се наслаждаваме на приятния му аромат, а досадните мухи и комари, които не го харесват, ще бягат от него. Босилекът се използва за салати. Например с домати и сирене, но също така и за чай.

Много ароматни поправки са копърът, магданозът, девесилът, джодженът. Ето, аз съм ви донесла от тях. Откъснах ги тази сутрин от моята градина. Натопих ги във вода, за да са свежи. Ето, сега разтъркайте между ръцете си от различните подправки, за да усетите техния аромат. Копър се слага в таратора, джоджен в боба, девесилът в рибената чорба, магданоз в салатите и яхниите. Казахме, че когато подправките са изсушени, са по-силни на вкус. От кухнята на детската градината взех суха чубрица и червен пипер. Има и една интересна подправка, за която казваме, че когато е сурова не се яде, а когато я сготвим, я изхвърляме. Това е дафиновият лист. Ето, вземете си по един дафинов лист, разгледайте го. Хайде да го опишем. Понякога вие намирате дафинов лист в картофената яхния и в рибата. Придава изключителен аромат, но не го ядем.

У: Деца, показах ви много подправки. А вие сещате ли се за други. Кои подправки пропускам – черен пипер, сол. Солта и пиперът са едни от най-популярните и най-използвани подправки. Сами знаете, че без тях храната не е чак така вкусна, независимо, че съдържа любимите ви продукти. Може да опитате вкуса на солта и черния пипер, но по малко, защото когато не са добавени в храна не са особено приятни на вкус.

Знаете ли, че само с по една лъжица сол и пипер можете да си направите един наистина интересен експеримент.

Заглавие на експеримента	„Тайните на електричеството“
Цел на експеримента	Да се наблюдават някои от свойствата на електризирания обект.
Задачи на експеримента	<ol style="list-style-type: none"> 1. Развитие на произволни компоненти в дейността на децата и приучаване да спазват правила. 2. Развитие на планиращите функции на дейността и следване на последователността от операции, които указва учителя. 3. Наблюдение върху протичащото явление – разделяне на частици с различно тегло чрез наелектризиране.
Необходими материали	Пластмасова лъжица и парче вълнен плат за всяко дете. На всяка маса има малки чинийки със сол и пипер, по-голяма плоска чиния, в която ще се смесят съставките. В експеримента участват всички деца.
Правила за безопасност	Вп 1. Използване на предпазно облекло.
Етапи на провеждане на експеримента	<p style="text-align: center;">Описание</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Сипваме солта и черния пипер в голямата чиния и ги размесваме. 2. Натъркваме пластмасовата лъжица с вълнения плат за кратко. 3. Доближаваме лъжицата до сместа от сол и пипер. Вижда се как частиците на пипера подскачат и се лепят по лъжицата.

Резултати	Децата констатираат, че някои от веществата са с различно тегло. Пиперът е по-лек от солта, затова солта остава, а частичките на пипера, под влияние на това, че натъркахме лъжицата с вълна и образувахме електричество, се преместват.
Допълнителни материали	Снимки на необходимите продукти на мултимедия.
Източник на информация	https://az-deteto.bg/

У: Деца, ето че направихме и последния опит за днес. Надявам се, експериментите, които направихме заедно са ви харесали и истински сте се забавлявали. Някои от тях, например опита със солта и черния пипер можете да направите още довечера, като се приберете от детска градина. А аз ви обещавам след почивните дни да си направим още опити, като използваме други видове продукти и надникнем и в други стаи от нашия дом.

References:

1. Giyrov, D. Orientiraneto v sveta kato integrirana obrazovatelna strategia. VT, 2002
2. Konakchieva, P. Igrovi tehnologii za orientirane na deteto v sveta. VT, 2010
3. <https://az-deteto.bg/>